

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาการเปิดรับข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ (สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเดิม) ในกรุงเทพมหานคร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ (สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเดิม) ในกรุงเทพมหานคร 6 มหาวิทยาลัย คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยศิลปากร และมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2548 ซึ่งมีจำนวนประชากรทั้งหมด 90,669 คน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2548)

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างของนิสิตนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเปิดของรัฐ (สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยเดิม) ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 480 คน ซึ่งถือว่าเพียงพอที่จะเป็นตัวแทนของประชากรโดยใช้ตาราง Determining Sample Size From a Given Population ของ Krejcie and Morgan (อ้างถึงใน สุภาพ, 2547: 62) ซึ่งกำหนดไว้เพียง 382 คน กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ ได้มาจากการสุ่มประชากรโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multistage Random Sampling) ซึ่งดำเนินการดังนี้

1. สุ่มคณะจากมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยละ 4 คณะ ด้วยวิธีจับสลาก

2. สุ่มนิสิตนักศึกษาจากแต่ละคณะ คณะละ 20 คน โดยวิธีการสุ่มแบบบังเอิญ (accidental sampling) ดังนั้นในแต่ละมหาวิทยาลัยจะมีนิสิตนักศึกษา จำนวน 80 คน รวม 6 มหาวิทยาลัย มีจำนวนทั้งหมด 480 คน ดังนี้

2.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวม 80 คน โดยสุ่มจากคณะครุศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ และคณะนิเทศศาสตร์ คณะละ 20 คน

2.2 มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ รวม 80 คน โดยสุ่มจากคณะเศรษฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์ คณะละ 20 คน

2.3 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รวม 80 คน โดยสุ่มจากคณะศิลปศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน และคณะนิติศาสตร์ คณะละ 20 คน

2.4 มหาวิทยาลัยมหิดล รวม 80 คน โดยสุ่มจากคณะแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะสาธารณสุข และคณะวิทยาศาสตร์ คณะละ 20 คน

2.5 มหาวิทยาลัยศิลปากร รวม 80 คน โดยสุ่มจากคณะโบราณคดี คณะมัณฑนศิลป์ คณะจิตรกรรมประติมากรรมและภาพพิมพ์ และคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะละ 20 คน

2.6 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร รวม 80 คน โดยสุ่มจากคณะศึกษาศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ และคณะมนุษยศาสตร์ คณะละ 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม โดยมีจำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ (check list) ได้แก่ เพศ สถานศึกษา ประสบการณ์การเรียนรู้ “สิทธิของผู้บริโภค” การศึกษาของบิดาและมารดา อาชีพของบิดาและมารดา ลักษณะที่อยู่อาศัยของนิสิตนักศึกษา สำหรับแบบสอบถามปลายเปิดได้แก่ อายุ คณะ ชั้นปี ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม

ตอนที่ 2 การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร เป็นแบบทดสอบความรู้ แบบใช่-ไม่ใช่-ไม่รู้ จำนวน 34 ข้อ

2. การสร้างและทดสอบเครื่องมือ ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

2.1 สร้างแบบสอบถามโดยศึกษาข้อมูลเอกสารต่าง ๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามและนำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ

2.2 นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คนตรวจสอบ เพื่อให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) และมีความเที่ยงตรงเฉพาะหน้า (face validity)

2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว ไปทดลองใช้กับนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานครที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความชัดเจนของแบบสอบถาม นำผลที่ได้มาวิเคราะห์ ดังนี้

2.3.1 วิเคราะห์ความยากง่าย (difficulty) และหาความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภค พบว่า มีข้อสอบที่มีความยากง่ายไม่เป็นไปตามเกณฑ์ กล่าวคือ มีความง่ายมากจำนวน 2 ข้อ จากข้อสอบทั้งหมด 36 ข้อ จึงนำไปปรับปรุง โดยตัดข้อง่ายมากออก 2 ข้อ ทำให้แบบสอบถามมีค่าความยากง่ายเป็นไปตามเกณฑ์จำนวน 34 ข้อ โดยถือเกณฑ์ความยากง่ายตั้งแต่ 0.20-0.80 หรือ ร้อยละ 20-80 จากนั้นทำการหาความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR20 (วัลลภ, 2547) ได้ค่าความเชื่อมั่น .86 (ภาคผนวก ก) แสดงว่า แบบสอบถามความรู้เกี่ยวกับสิทธิผู้บริโภค มีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้

2.3.2 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในส่วนของการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภค โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ของ Cronbach (ชีพสุมน และ สุภาพ, 2548) ได้ค่าความเชื่อมั่น .93 แสดงว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่นในระดับที่ยอมรับได้ จึงนำแบบสอบถามฉบับนี้ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการศึกษาได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำหนังสือจากคณะนิติบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ถึงคณบดีทุกคณะของทุกมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตนักศึกษา ปีการศึกษา 2548
2. เมื่อได้รับการพิจารณาเห็นชอบจากคณบดีทุกคณะของทุกมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บข้อมูล ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 โดยการนำแบบสอบถามไปแจกนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและรอรับแบบสอบถามกลับคืนในวันที่แจกแบบสอบถาม
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบ เพื่อให้ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา และใช้ได้จำนวน 480 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของแบบสอบถามทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับ แล้วนำแบบสอบถามมาลงรหัส จากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร ได้แก่ เพศ อายุ คณะ ชั้นปี ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม สถานศึกษา ประสบการณ์การเรียนรู้ “สิทธิของผู้บริโภค” การศึกษาของบิดาและมารดา อาชีพของบิดาและมารดา ลักษณะที่อยู่อาศัยของนิสิตนักศึกษา นำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

2. การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐใน กรุงเทพมหานคร มี 15 ข้อ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสารหรือวารสาร หนังสือ คู่มือการการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภค ป้ายโฆษณา แผ่นพับหรือใบปลิว สติกเกอร์ โปสเตอร์ โทรศัพท์รับฟังข่าวสารผ่าน “สายด่วนผู้บริโภคร่วมคณะกรรมการอาหารและยา (อ.ย.)” กิจกรรม ต่างๆ เช่น นิทรรศการ การสัมมนา อินเทอร์เน็ต เพื่อนหรือเพื่อนบ้าน พ่อแม่หรือญาติ ครูหรือ อาจารย์ นำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และจัดกลุ่มระดับการเปิดรับข่าวสาร โดยกำหนดค่า ดังนี้

ทุกวันและสัปดาห์ละ 4-6 วัน	หมายถึง	มีการเปิดรับข่าวสารเกือบทุกวัน
สัปดาห์ละ 1-3 วัน	หมายถึง	มีการเปิดรับข่าวสาร 1-3 วัน/สัปดาห์
เดือนละครั้งและไม่เคยเลย	หมายถึง	แทบไม่มีการเปิดรับข่าวสาร

3. ความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐใน กรุงเทพมหานคร นำมาแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดกลุ่ม ระดับความรู้ โดยกำหนดค่าดังนี้

	<u>คะแนนคำถามเชิงบวก</u>	<u>คะแนนคำถามเชิงลบ</u>
ใช่ (ถูก)	1	0
ไม่ใช่ (ผิด)	0	1
ไม่รู้ (ผิด)	0	0

จากนั้นนำมาแบ่งระดับคะแนน โดยเทียบคะแนนอิงกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการประเมินผล ในการวิจัยจึงแบ่งเป็น 3 ระดับ โดยใช้วิธีการทางสถิติ การจัดช่วงระดับคะแนน (ภาคผนวก ข) ดังนี้

24 – 34	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับสูง
12 – 23	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับปานกลาง
0 – 11	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับต่ำ

4. การทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ Chi-Square (χ^2) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับสิทธิของผู้บริโภคของนิสิตนักศึกษามหาวิทยาลัยของรัฐในกรุงเทพมหานคร ซึ่งกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อนึ่งการจัดกลุ่มระดับความรู้รายด้าน เพื่อทดสอบสมมติฐาน โดยใช้ค่า Chi-Square (χ^2) ได้ปรับระดับคะแนนความรู้รายด้าน เพื่อการ crosstabs กับระดับการเปิดรับข่าวสารรายด้าน ดังนี้

ด้านสิทธิที่จะได้รับข่าวสาร ได้แก่ ข้อคำถามข้อที่ 1-6 รวมจำนวน 6 ข้อ มีการกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

ระดับคะแนนด้านสิทธิที่จะได้รับข่าวสาร โดยเทียบคะแนนอิงกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการประเมินผล ในการวิจัยจึงแบ่งเป็น 3 ระดับ โดยใช้วิธีการทางสถิติ การจัดช่วงระดับคะแนน ดังนี้

5 – 6	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับสูง
3 – 4	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับปานกลาง
0 – 2	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับต่ำ

ด้านสิทธิที่จะมีอิสระในการเลือก ได้แก่ ข้อคำถามข้อที่ 7-13 รวมจำนวน 7 ข้อ ด้านสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย ได้แก่ ข้อคำถามข้อที่ 14-20 รวมจำนวน 7 ข้อ ด้านสิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา ได้แก่ ข้อคำถามข้อที่ 21-27 รวมจำนวน 7 ข้อ ด้านสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย ได้แก่ ข้อคำถามข้อที่ 28-34 รวมจำนวน 7 ข้อ มีการกำหนดระดับคะแนน ดังนี้

ระดับคะแนนด้านสิทธิที่จะมีอิสระในการเลือก ด้านสิทธิที่จะได้รับความปลอดภัย ด้านสิทธิที่จะได้รับความเป็นธรรมในการทำสัญญา และด้านสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาและชดเชยความเสียหาย โดยเทียบคะแนนอิงกลุ่มเป็นเกณฑ์ในการประเมินผลในการวิจัยจึงแบ่งเป็น 3 ระดับ โดยใช้วิธีการทางสถิติ การจัดช่วงระดับคะแนน ดังนี้

4.68 – 7.00	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับสูง
2.34 – 4.67	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับปานกลาง
0.00 – 2.33	คะแนน	หมายถึง	มีความรู้ในระดับต่ำ